

Statlig samarbeid om utvikling av kompetanseprogram for universell utforming i kommuner og fylker.

Forprosjekt om kompetanseutvikling om universell utforming regionalt og lokalt i fylker og kommuner.

Rapport:
**Spørreundersøkelse
om kompetansebehov innen
universell utforming i fylker
og kommuner**

Innhold

Sammendrag.....	1
Om utvalget.....	1
Egen kompetanse og opplevd behov for kompetanse om universell utforming	2
Hva slags kompetanse ønskes?.....	2
Vurdering av andre målgruppers/samarbeidspartneres kompetansebehov.....	2
Hvilke målgrupper bør prioriteres?.....	2
Gjennomføring av opplæringen.....	3
Hva skal til for at opplæring kan gjennomføres?.....	3
Konklusjon.....	4
Gjennomføring.....	5
Metode.....	5
Utvalget.....	5
RESULTATER OG ANALYSE.....	7
Kapittel 1: Hvem har svart?.....	7
Flest saksbehandlere og mellomledere.....	8
Fordeling på fagområder.....	8
Universell utforming som tema i kommunen og fylket.....	9
Kapittel 2: Egen kompetanse, motivasjon og behov for opplæring i universell utforming.....	11
Dagskurs/seminar.....	12
Videreutdanningskurs.....	12
Poenggivende videreutdanningskurs.....	12
Annen kompetanse.....	12
Ingen kompetanse.....	12
Kapittel 3: Opplevd behov for kompetanse.....	14
Ny plan- og bygningslov.....	14
Gode eksempler/løsninger.....	15
Ønsket form for opplæring.....	16

Kapittel 4: Vurdering av andre målgruppers/samarbeidspartneres kompetansebehov.....	18
Samhandling/prosess som metode.....	19
Hvilken kompetanse bør rådene for funksjonshemmede inneha?	20
Kapittel 5: Hvem bør prioriteres?	21
Kommunene bør prioriteres.....	21
Fagområder som bør prioriteres	22
Hvorfor ulike målgrupper bør prioriteres.....	23
Hvilke stillingstyper bør prioriteres?	25
Kapittel 6: Hvordan bør kompetansehevingen gjennomføres?	26
Kapittel 7: Avgjørende kriterier for kommunen/fylket.....	27
Andre forhold.....	28
Ferdig kurskopplegg ønskes!	29
Vedlegg:	30
Spørreundersøkelsen	30

Forord

På oppdrag fra Deltasenteret, Husbanken og Statens Bygningstekniske etat (BE) i samråd med Miljøverndepartementet (MD) og Kommunens Sentralforbund (KS), har Norsk Kommunalteknisk Forening (NKF) gjennomført en elektronisk spørreskjemaundersøkelse knyttet til utvikling av et statlig samordnet kompetanseprogram om universell utforming for å øke kunnskapen hos kommuner og fylkeskommuner/ Fylkesmenn.

Undersøkelsen er målgruppebasert. Målet har vært å finne ut hvilke kompetanse som finnes, og hva det er behov for, i hht de respektive utførende stillinger i dag (status). Undersøkelsen skal gi konkrete svar på hvilket kompetansebehov man har og skal gi en definering/svar på ønsket kompetansenivå. Undersøkelsen skal danne grunnlag for utvikling av et målrettet kompetanseprogram for universell utforming - som senere vil tilbys regionalt og lokalt.

Universell utforming inngår i økende grad i både revidert og nytt lovverk. Eksempler på dette er lov om offentlige anskaffelser, ny plan- og bygningslov og ny lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven). Dette krever god kompetanse både av folkevalgte og ansatte innen ulike sektorer, inkludert råd for funksjonshemmede. Regjeringen arbeider med en ny handlingsplan for universell utforming og tilgjengelighet som vil gjelde fra 2009. Les mer om handlingsplanen og strategien universell utforming på Miljøverndepartementets nettside, www.universell-utforming.miljo.no

Til undersøkelsen er det valgt ut, 4 fylker, 6 pilotkommuner (2 er parkommuner) fra MD's pilotkommunesatsing for universell utforming og 4 kommuner som ikke har deltatt i pilotkommuneprosjektet. Disse mottok link til et elektronisk spørreskjema fra NKF. Undersøkelsen er meldt til Datatilsynet med meldingsnummer 33404 og berørte kommuner, Fylkesmannen og fylkeskommuner var varslet i brev om undersøkelsen.

*19. november 2008
Norsk Kommunalteknisk Forening*

*Kjersti U. Larsstuen
rådgiver*

*Astrid Øygaard
rådgiver*

Sammendrag

Om utvalget

En spørreundersøkelse ble sendt til et utvalg på 350 personer. 193 av disse har svart på undersøkelsen. Det gir en svarprosent på 55 %.

Blant de 193 som har svart, er nesten halvparten fra pilotkommuner. Deretter følger fylkeskommuner, Fylkesmennene og "Andre kommuner", fordelt på mellom 18 % - 24 %.

Nesten halvparten av de som har svart er saksbehandlere. Den andre store gruppen er mellomledere. De øvrige gruppene utgjør til sammen ¼ av utvalget og er kommunalsjefer, representanter for råd for funksjonshemmede og rådmenn.

Ledere og saksbehandlere som er med i undersøkelsen, har ansvar for ett eller flere av følgende fagområder:

- Plan/Regional utvikling,
- Byggesak,
- Sosial/Folkehelse/Helse/Omsorg,
- Oppvekst/Skole/Utdanning,
- Miljø,
- Kultur,
- Veg/trafikkfag/Samferdsel,
- Eiendom,
- Park/Idrett/Friluftsliv
- Kommunal juss/Økonomi.

Det er omtrent like mange menn som kvinner som har svart på undersøkelsen, med en liten overvekt av menn. Flesteparten er 46 år eller eldre, og nesten alle har høyskole- eller universitetsutdanning.

Nesten alle som har svart, oppgir at universell utforming er på dagsorden i organisasjonen, men at dette forekommer månedlig eller sjeldnere.

Egen kompetanse og opplevd behov for kompetanse om universell utforming

Mange har kompetanse om universell utforming, og den består i hovedsak av dagskurs/seminar.

Mer enn halvparten har i løpet av de seks siste månedene opplevd å ha hatt behov for, eller ønske om, mer kompetanse om universell utforming. Samtlige medlemmer av rådene for funksjonshemmede sier de har opplevd slikt behov, mens nesten halvparten av saksbehandlerne og rundt 25% av mellomlederne sier det samme.

Hva slags kompetanse ønskes?

Mange mener de vil få behov for kunnskap om ny plan- og bygningslov og ny lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven). Veldig mange sier de har størst behov for gode eksempler/løsninger og for generell kompetanse om lovverk/regelverk. Videre mener en del at de har behov for kompetanse om tverrfaglig samarbeid/organisering av prosjekter og for såkalte superbruker-løsninger, dvs noen å rådføre seg med når man står fast.

Mange kan også tenke seg å delta på kompetansehevende tiltak på samhandling- /prosessnivå. Flertallet ønsker at dette skal foregå i form av læring gjennom aktuelle prosjekter. Noen synes også at et oppstartsmøte i forbindelse med nye prosjekter, hvor alle involverte aktører deltar, er en god ide.

Vurdering av andre målgruppers/samarbeidspartneres kompetansebehov

Noen få mener manglende kompetanse hos kollegaer/samarbeidspartnere har ført til at universell utforming i prosjekter ikke er tilstrekkelig ivaretatt. Noen mener dette har skjedd i mindre enn halvparten av prosjektene, mens mange svarer at de ikke vet, eller at dette spørsmålet ikke er relevant.

Halvparten av alle som har svart, mener at representanter fra rådene for funksjonshemmede bør ha dagskurs/-seminar. Noen få mener at disse bør få tilbud om videreutdanning eller må ha samme kompetanse som administrasjonen.

Hvilke målgrupper bør prioriteres?

Det fleste er enige om at kommunene er den gruppen som først og fremst bør få tilbud om opplæring innen universell utforming. Når det gjelder

stillingstype, mener et lite flertall at alle er like viktige, mens nesten like mange mener at saksbehandler er den viktigste målgruppen. En del mener at først og fremst topplederne bør ha denne kompetansen.

Videre mener mange at de to fagområdene Plan/regional utvikling og Byggesak er viktigst når det gjelder tilbud om kompetansegivende opplæring /kurs i universell utforming. De andre fagområdene prioriteres en god del lavere. Mange har gitt en begrunnelse om hvorfor de mener en bestemt målgruppe bør prioriteres. For eksempel påpeker en at veg, trafikk og samferdsel er en sammensatt sektor med forvaltningsansvar både innen kommune, fylke og stat. Det stiller store krav til samhandling å få tilgjengelighet på hele reisekjeden.

Gjennomføring av opplæringen

Over halvparten av de som har svart, ønsker at opplæringen skal foregå i form av dagskurs. Ganske mange ønsker å ha noen å spørre når de trenger det/har et problem. Noen få ønsker poenggivende videreutdanningskurs.

Flere enn halvparten mener kompetansehevingen bør foregå på arbeidsplassen lokalt eller regionalt. En del ønsker å samarbeide med nabokommuner eller å ha opplæring i egen avdeling. Noen få av de spurte, synes opplæringen bør foregå nasjonalt. Mange mener det vil være nyttig med et ferdig kurspakke og at den kan gjennomføres ved hjelp av "agenter", dvs personer som har fått opplæring i forkant og er videreformidlere.

Et stort flertall ønsker et ferdig kursopplegg/"en kurspakke" som kan gjennomføres i regi av kommunen – fylkeskommunen. Og like mange mener at kursopplegg kan gjennomføres ved hjelp av agenter, dvs. personer som har fått opplæring i forkant og som blir videreformidlere.

Hva skal til for at opplæring kan gjennomføres?

Øremerkede midler fra staten og politiske prioriteringer i egen kommune ser ut til å være nødvendig for at kommunen/fylket skal ta ansvar for opplæring av egne ansatte.

Mange mener økonomi er den største hindringen for å lykkes med universell utforming. Dernest kan politiske prioriteringer og holdninger også være viktige hindringer. Motivasjon hos ansatte og samarbeidsmessige forhold, kan ha en viss betydning. Mangel på et synlig råd for funksjonshemmede, synes i liten grad å være et problem i kommunene.

Konklusjon

De fleste har noe kunnskap om universell utforming, men svært få har kompetanse ut over dagskurs /-seminar. Mange har vært i situasjoner hvor de har opplevd å ikke ha tilstrekkelig kompetanse om universell utforming.

Det er særlig behov for kompetanse knyttet til lovverket. Men det er også ønskelig å få kjennskap til prosjekter som kan vise eksempler på gode løsninger. Det kan ellers være behov for kompetanse om tverrfaglig samarbeid i kommunene.

De fleste er enige om at det er kommunene som først og fremst må få kompetansetilbud om universell utforming. Alle målgrupper regnes som viktige, men spesielt saksbehandlere og til dels toppledere. Plan/regional utvikling og Byggesak¹ kan synes å være viktige fagområder som bør prioriteres for opplæring.

Opplæringen bør fortrinnsvis tilbys som et ferdig kursopplegg i form av dagskurs på arbeidsplassen eller regionalt. I tillegg kan det være en ide å utdanne noen med bred kompetanse som kan kontaktes ved behov ("superbrukere").

Mange mener at kommuneøkonomi og holdninger er de største hindringene for å få gjennomført opplæringen. Derfor kan øremerkede midler fra staten og prioritering av universell utforming i egen kommune, være viktige faktorer for å få gjennomført opplæringen.

¹ Her er det en skjevhet i datamaterialet, da disse to gruppene/fagområdene også er i flertall blant de som har svart.

Gjennomføring

Metode

Det er gjennomført en spørreundersøkelse med like spørsmål til alle de utvalgte målgruppene.

Spørsmålene er utarbeidet på grunnlag av oppdragsbeskrivelsen og i dialog med oppdragsgiver. Åtte personer har testet spørreskjemaet i en forundersøkelse. Tilbakemeldinger fra disse medførte noen mindre justeringer.

Undersøkelsen har bestått av 24 spørsmål, samt ni tilleggs spørsmål for gitte svaralternativer. Syv av svaralternativene var kvalitative. Det vil si at spørsmålene var åpne slik at respondenten med egne ord kunne beskrive hva han/hun mente. Øvrige spørsmål hadde faste svaralternativer. Noen av spørsmålene ga mulighet til å velge flere svar.

Undersøkelsen er gjennomført elektronisk av Norsk Kommunalteknisk Forening (NKF) i september 2008.

Utvalget

Spørreskjemaet er sendt til 350 personer. Disse er fordelt på kommunene Time/Klepp, Sortland, Trondheim og Vestre Toten/Gjøvik, som er pilotkommuner for universell utforming.

Videre er undersøkelsen sendt til kommunene Sarpsborg, Vefsn, Bærum og Molde, samt både fylkeskommunene og Fylkesmannen i fylkene Hordaland, Møre og Romsdal, Vest-Agder, Aust-Agder og Oslo/Akershus.

Respondentene fra de ulike gruppene er valgt ut i fra følgende kriterier: Medlem av råd for funksjonshemmede, ordfører/ rådmann/ fylkesrådmann/ toppsjef / leder/ mellomleder eller tilsvarende og saksbehandlere.

Ledere og saksbehandlere er dessuten valgt fra følgende fagområder:

Plan/ Regional utvikling, Byggesak, Park/ Idrett/ Friluftsliv, Veg/ Trafikkfag/ Samferdsel, Kultur, Eiendom, Sosial/ Folkehelse/Helse/ Omsorg, Oppvekst/ Skole/ Utdanning, Kommunal jus/ Økonomi og Miljø.

Utvalget er innhentet fra følgende kilder:

1. Kommunene og fylkene har på forespørsel fra NKF gitt e-postadresser til utvalgte personer fra de respektive gruppene.
2. E-post er sendt til kontaktpersoner i kommunene/fylkene. Disse har videresendt spørreundersøkelsen internt til de utvalgte gruppene.
3. Tilgjengelige lister over ansatte i kommuner/fylker på internett.

RESULTATER OG ANALYSE

Kapittel 1: Hvem har svart?

I alt har 193 av 350 personer svart på undersøkelsen. Det gir en svarprosent på 55 %.

Saksbehandlere representerer nesten halvparten av materialet. Den andre store gruppen er mellomledere.

Blant de 193 som har svart, er det flest fra pilotkommuner med 38 %. Deretter følger 24 % fra fylkeskommuner, 19 % fra Fylkesmennene og 18 % fra gruppen "Andre kommuner".

Fordelingen av svar mellom fylker og kommuner er omtrent lik, men med en liten overvekt av svar fra kommunene.

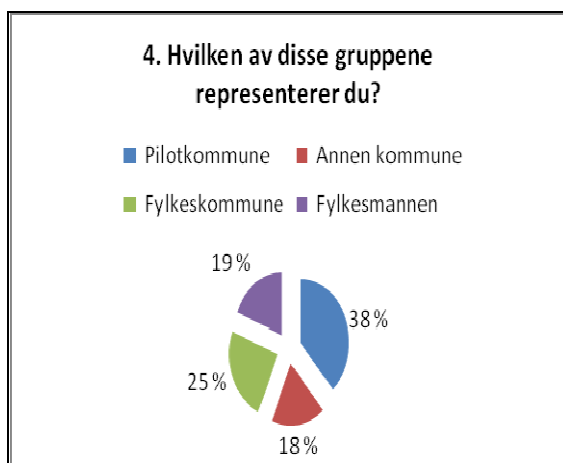

Diagram 1: Fordeling av gruppene som har svart (N: 193).

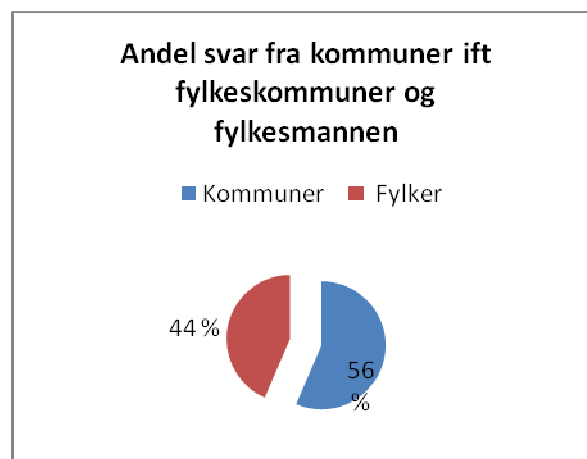

Diagram 2: Svarfordeling mellom kommuner og fylker (N:193).

Det er ikke spurt om navn på kommunen eller fylket, da vi mener det kunne ha røpet identiteten til noen av respondentene.

Flest saksbehandlere og mellomledere

Hovedtyngden av de som har svart er saksbehandlere. Bare 2 ordførere har svart, henholdsvis fra en pilotkommune og en annen kommune. Fra Rådet for funksjonshemmede har 7 av 15 mulige svart. Blant rådmenn/fylkesrådmenn/fylkesmenn, har 10 av i alt 20 mulige svart.

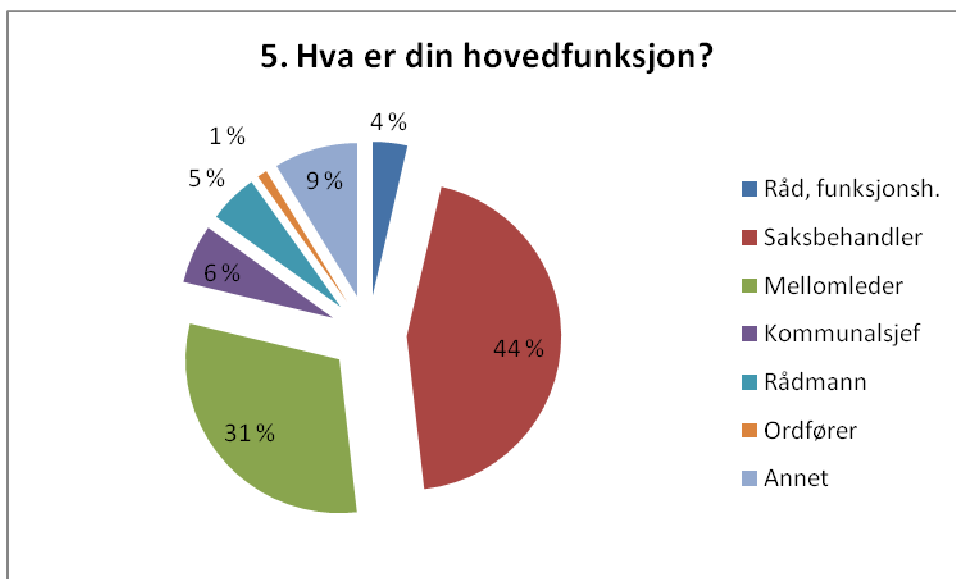

Diagram 3: Fordeling av antall svar ut fra funksjon i kommunen/fylket (N:193).

Råd for funksjonsh.	Saksbehandler	Mellomleder	Kommunalsjef	Rådmann	Ordfører	Annet
7 (4 %)	86 (45 %)	59 (31 %)	12 (6 %)	10 (5 %)	2 (1 %)	17 (9 %)

Tabell 1: Fordeling av funksjon/rolle mellom de ulike gruppene som har svart (N:193).

Fordeling på fagområder

Ledere og saksbehandlere ble spurt om hvilke fagområder de har ansvar for. Betegnelsen og innholdet i de ulike fagområdene varierer noe fra kommune til kommune, fylkeskommune og hos Fylkesmennene. Det er forsøkt løst ved å gruppere fagområder etter tema og etter hva vi vet de ulike instansene har ansvar for.

Flertallet av de som har svart, har ansvar for plan/regional utvikling. Dernest kommer fagområdet byggesak og deretter sosial/folkehelse/helse/omsorg.

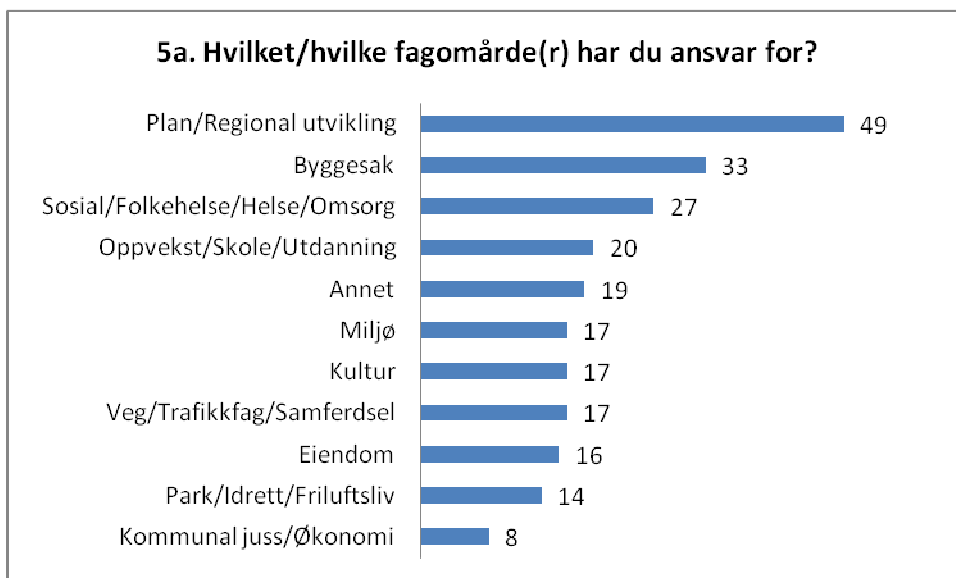

Diagram 4 : Fagområder som leder og saksbehandler i kommunen eller fylket oppgir å ha ansvar for. En person kan ha ansvar for flere fagområder (N:157).

Summen av tallene i diagrammet viser 237. Til sammen er det 157 ledere, saksebehandlere og kommunalsjefer som har svart på hvilke ansvarsområder de har. Det vil si at hver leder/ saksbehandler i gjennomsnitt har ansvar for 1,5 fagområder hver.

Universell utforming som tema i kommunen og fylket

På spørsmål om hvor ofte, i løpet av de siste 6 månedene, man har deltatt i møter, kurs eller seminarer hvor universell utforming har vært på dagsorden oppgir 10 %, ukentlig eller oftere. Omtrent halvparten av de 10 % er saksbehandlere i en pilotkommune for universell utforming.

Når en ser på alle under ett, har 41 % deltatt på denne type møter sjeldnere enn månedlig. Her er fordelingen mellom pilotkommuner, andre kommuner, fylkeskommunene og Fylkesmannen relativt jevn. 17 % oppgir at de ikke vet eller aldri, har hatt universell utforming på dagsorden.

Går man nærmere inn på de ulike gruppene, ser man at bare 7 % av pilotkommunene svarer at de aldri har hatt universell utforming på dagsorden de siste seks månedene, mens tilsvarende tall for andre kommuner er 26 %.

Men hvis universell utforming først er på dagsorden, er det ikke så stor forskjell på hvor ofte de ulike gruppene har temaet på dagsorden. Diagrammene nedenfor viser foredeling innen de ulike gruppene.

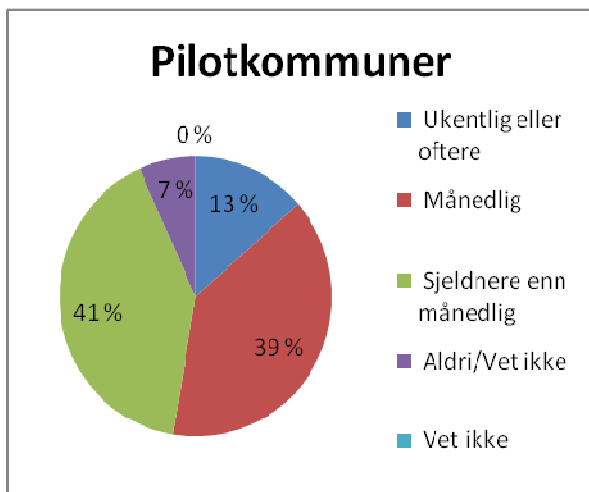

Diagram 5: Deltakelse på møter, kurs og seminarer hvor universell utforming har vært på dagsorden i pilotkommunene (N:7:4).

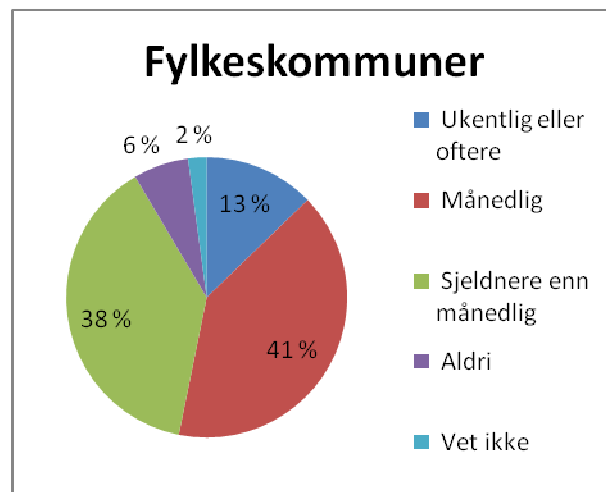

Diagram 6: Deltakelse på møter, kurs og seminarer hvor universell utforming har vært på dagsorden i fylkeskommunene (N:47).

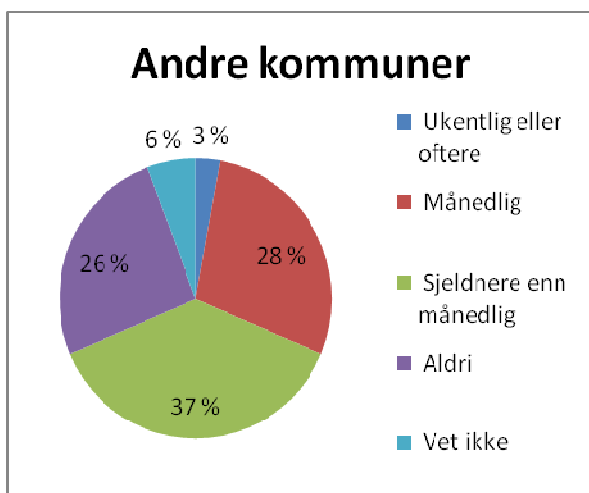

Diagram 7: Deltakelse på møter, kurs og seminarer hvor universell utforming har vært på dagsorden i andre kommuner (N:35).

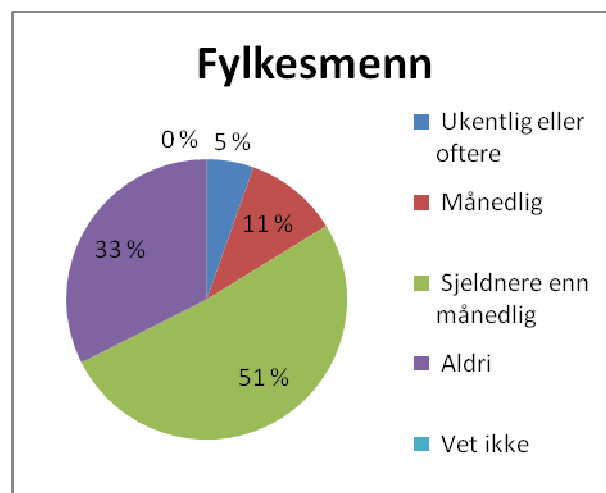

Diagram 8: Deltakelse på møter, kurs og seminarer hvor universell utforming har vært på dagsorden hos Fylkesmennene (N:37).

Kapittel 2: Egen kompetanse, motivasjon og behov for opplæring i universell utforming

Ganske mange har kompetanse om universell utforming, og den er i hovedsak tilegnet gjennom dagskurs/seminar.

Over halvparten (62 %) har i løpet av de 6 siste månedene opplevd å ha hatt behov for, eller ønske om, mer kompetanse om universell utforming. Samtlige medlemmer av rådene for funksjonshemmede sier de har opplevd slikt behov, mens nesten halvparten av saksbehandlerne og en fjerdedel av mellomlederne sier det samme.

Av hele utvalget oppgir 65 % at de har kompetanse om universell utforming og 35 % oppgir at de ikke har noen form for kompetanse om universell utforming.

Blant de 65 % som oppgir at de har kompetanse om universell utforming, har det vært mulig å gjøre flere valg når man skulle oppgi hva slags kompetanse de har. Dermed er antall svar 151 og fordelt på 126 personer, (i gjennomsnitt 1,4 svar for de med kompetanse).

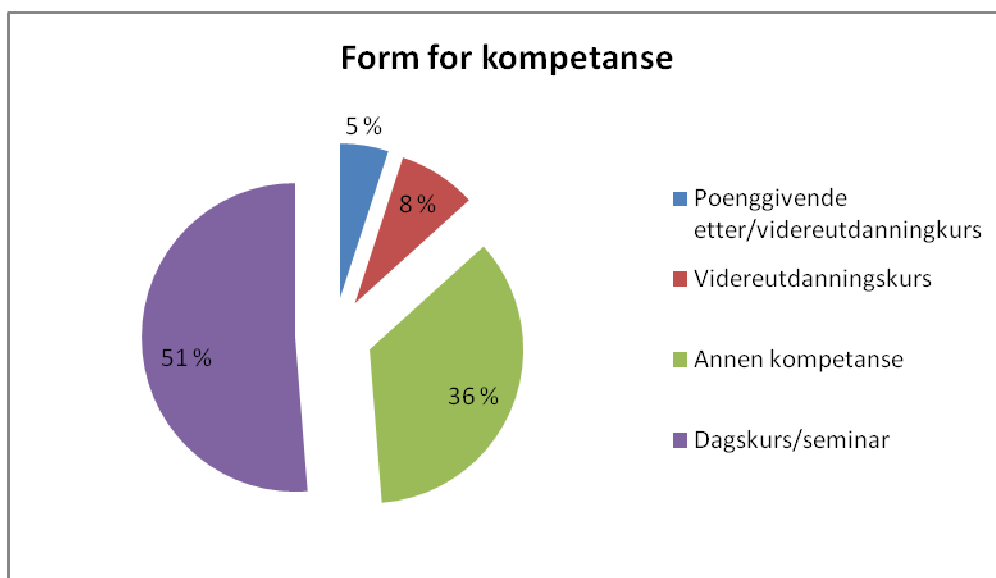

Diagram 9: Fordeling av kompetanse om universell utforming. Flere svaralternativer kunne velges (N:126).

Blant de 126 personene som oppgir at de har kompetanse om universell utforming, oppgir 51 % at de har dagskurs/seminar. 20 av de 126 har også

en eller annen form for videreutdanningskurs, med eller uten poeng. 56 av 126 sier at de har annen form for kompetanse om universell utforming.

Dagskurs/seminar

Totalt oppgir 42 % (81 personer) av hele utvalget (N: 193), at de har gått på dagskurs eller seminar om universell utforming. Saksbehandlere og mellomledere er i flertall blant disse..

57 % av de som har dagskurs/seminar om universell utforming, er fra pilotkommuner, 15 % fra andre kommuner, 18 % fra fylkeskommuner og 10 % fra Fylkesmenn.

Videreutdanningskurs

Kun 7 % (N:126), har tatt etter- eller videreutdanningskurs i universell utforming (13 personer). Blant disse er 9 fra pilotkommuner.

Blant de 13 som har etter- eller videreutdanningskurs i universell utforming, er det 6 som har oppgitt antall dager. Til sammen utgjør dette 89 dager og lengden på kurset er mellom 10 og 30 dager.

Poenggivende videreutdanningskurs

Tilsvarene er det bare 4 % (N:126) som har poenggivende videreutdanningskurs i universell utforming (8 personer).

Blant de 8 som har poenggivende etter- eller videreutdanningskurs i universell utforming er det 7 som har oppgitt antall poeng. Poengene varierer for den enkelte fra 4 – 20 poeng.

Annen kompetanse

29 % (N:126) oppgir de har "annen kompetanse" om universell utforming. Vi vet ikke hva slags kompetanse disse har. Først og fremst er det saksbehandlerne som oppgir at de har annen form for kompetanse

Ingen kompetanse

35 % (N:193) oppgir at de ikke har noen form for kompetanse om universell utforming. Blant disse er en 45 % saksbehandlerne og 37 % er mellomledere.

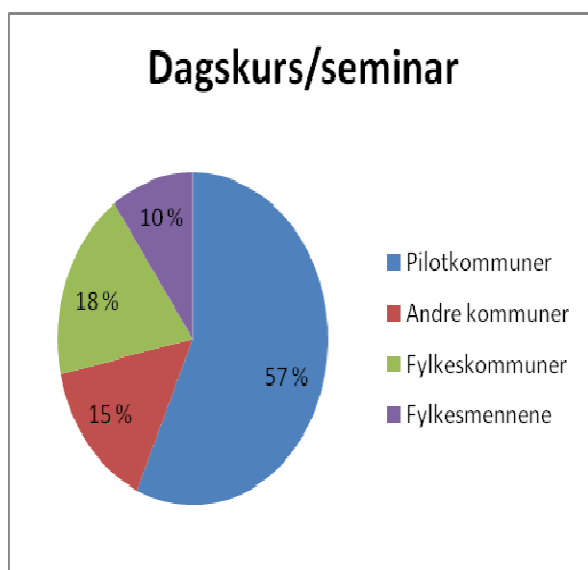

Diagram 10: Tilhørighet til de som har dagskurs/seminar i universell utforming (N:81).

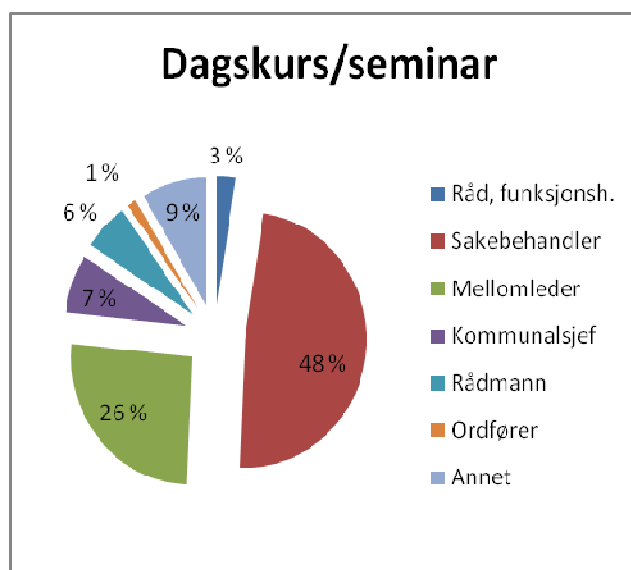

Diagram 11: Rolle/funksjon til de som har dagskurs/seminar i universell utforming (N:81).

Kapittel 3: Opplevd behov for kompetanse

Mange har opplevd det som en utfordring at de ikke kan det de synes de burde kunne om universell utforming.

På spørsmål om man i løpet av de 6 siste månedene har opplevd å ha hatt behov for, eller ønske om, mer kompetanse om universell utforming, oppgir 62 % (N:193) at de har opplevd dette, mens 30% oppgir at de ikke har opplevd slikt behov.

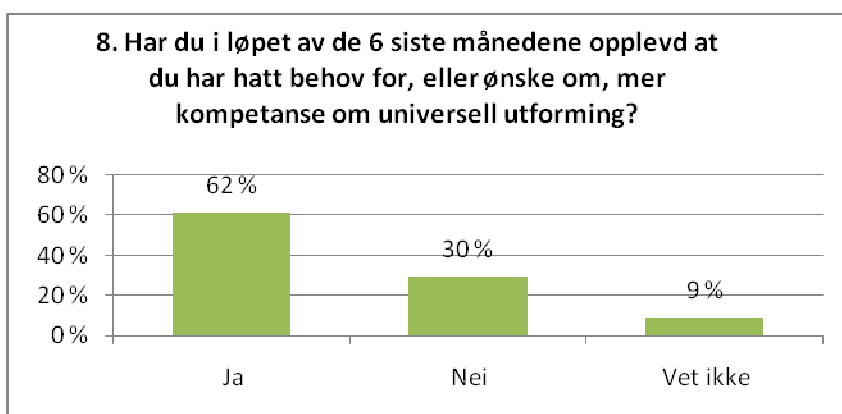

Diagram 12: Opplevd behov for, eller ønske om mer kompetanse om universell utforming i løpet av de siste 6 måneder (N:193).

Samtlige medlemmer av rådene for funksjonshemmede sier de har opplevd behov for eller ønske om, mer kompetanse om universell utforming.

Blant de øvrige som har svart ja på spørsmål om behov for mer kompetanse, utgjør saksbehandlere den største gruppen med 48 %. Dernext kommer mellomledere, hvor 26 % sier de har opplevd behov for mer kompetanse.

Blant de 30 % som sier at de ikke har opplevd behov for kompetanse, er det nesten halvparten saksbehandlere (42 %).

Ny plan- og bygningslov

Hele 79 % av alle (N:193) oppgir at de ønsker mer kompetanse i forbindelse med ny plan- og bygningslov og ny lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven).

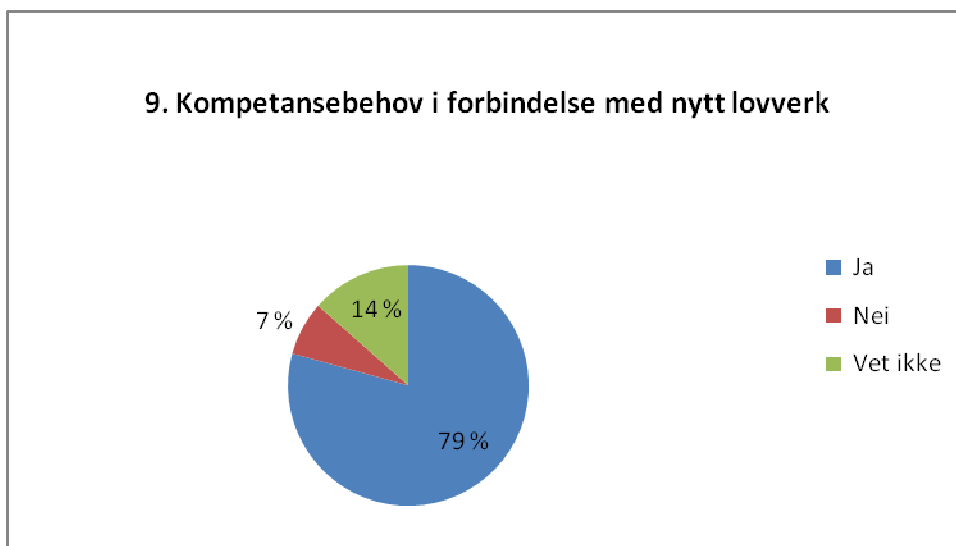

Diagram 13: Behov for kompetanse i forbindelse med ny plan- og bygningslov, ny lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) og annet lovverk der universell utforming er implementert (N:193).

Gode eksempler/løsninger

Det ser ut til å være behov for mange former for kompetanse om universell utforming. I gjennomsnitt er det oppgitt nesten 2,3 forskjellige ønsker fra hver respondent.

Veldig mange (139) oppgir at de har behov for kunnskap om gode eksempler/løsninger. Nesten like mange (124) oppgir også at de ønsker kompetanse om lovverk/regelverk. Deretter er det tverrfaglig samarbeid/organisering av prosjekter som foretrekkes (70). En del (45) oppgir at superbruker-løsningen, dvs noen å rådføre seg med når man står fast er ønskelig. Bare 7 sier at de ikke vet hva slags kompetanse de har behov for.

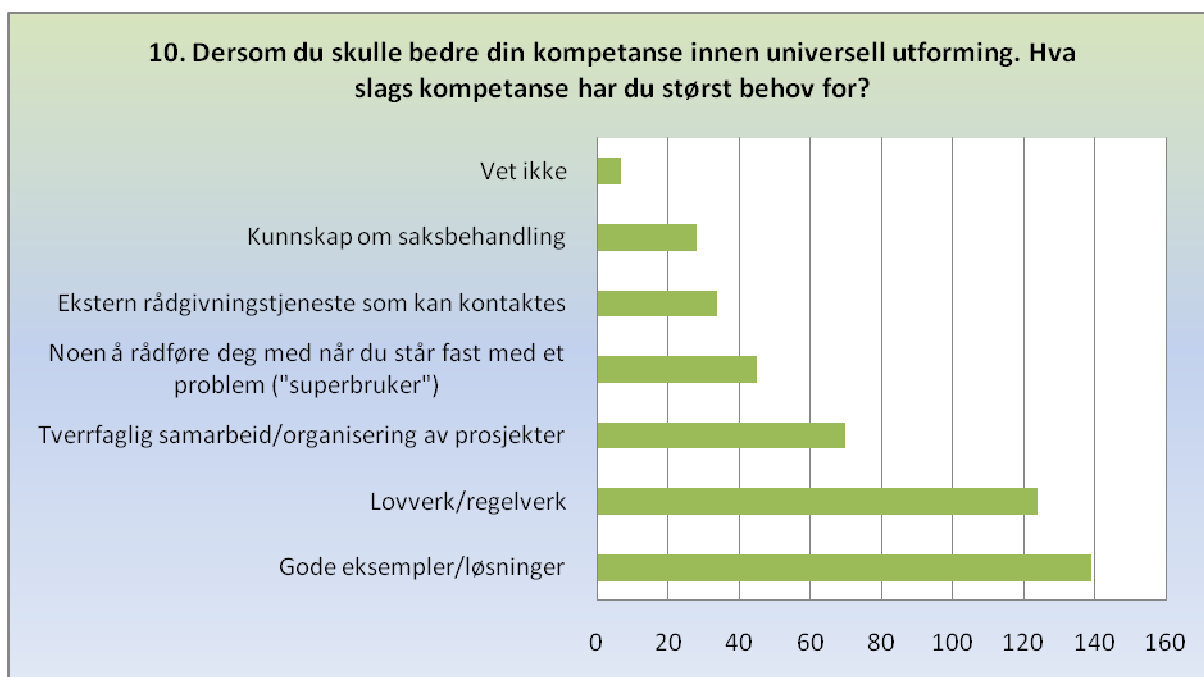

Diagram 14: Ønsket form for kompetanseheving. Flere svaralternativer kunne velges. Det ga 447 svar fordelt på 193 personer.

Ønsket form for opplæring

På spørsmål om hvilken opplæringsform som foretrekkes dersom man ser bort fra faktorer som økonomi og tid, oppgis dagskurs/seminar som førstevalget for flertallet. Hele 55 % av alle (N:193) svarer at de ønsker dette. Enkelte ønsker seg også poenggivende videreutdanningskurs (13 %). Noen å spørre når man trenger det/har et problem ønskes av 19 %.

Respondentene kunne krysse av for flere valg. Pilotkommunene er de som har vært flittigst til å bruke denne muligheten.

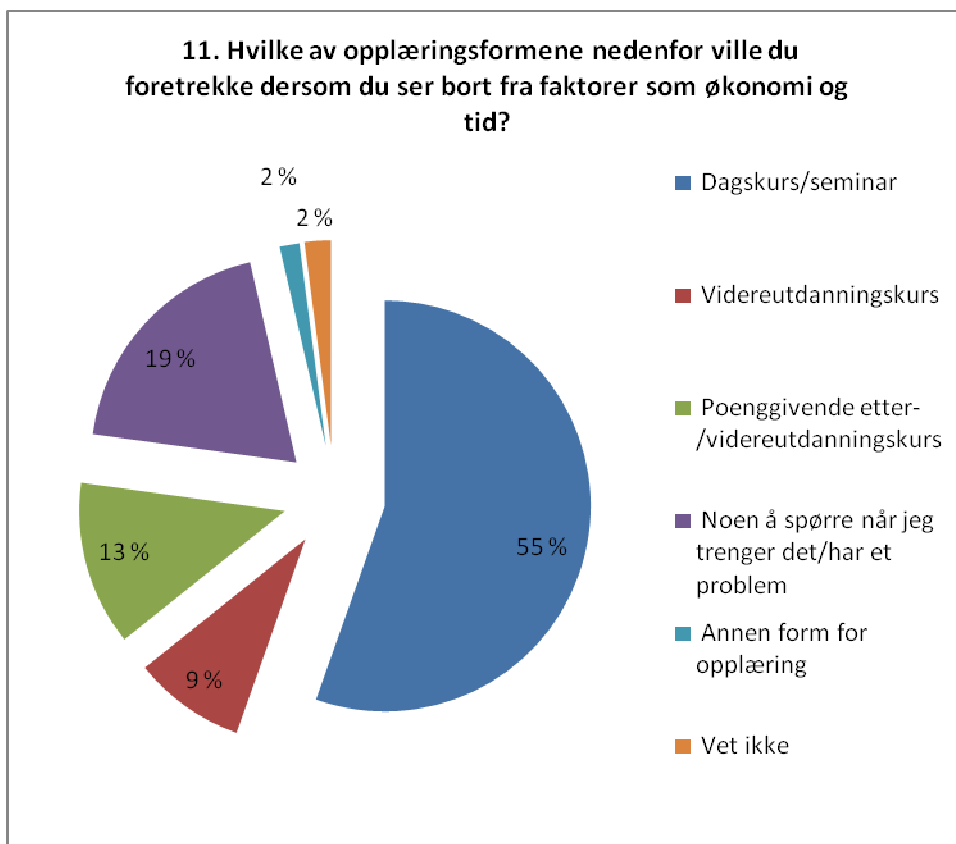

Diagram 15: Form for opplæring som foretrekkes. Alle grupper/funksjoner (N:193).

Tre personer har ønsket seg "Annen form for opplæring". Disse ønsker seg følgende:

- TEMA PÅ ANNET MØTE
- Sett med gode eksempelløsninger – f eks. ved tilsyn med UU.
- 1-2 dager kurs helt spesifikk på oss som jobber med plan. Jeg vet at byggesak ønsker det samme. Altfor mange kurs er for generelle og overflatiske. Alternativet er ofte for tidkrevende (universitetsnivå og ofte 1-2 uker!)

(Åpent svar på spørsmål 11a)

Kapittel 4: Vurdering av andre målgruppers/samarbeidspartneres kompetansebehov

Mange mener at manglende kompetanse om universell utforming hos kollegaer/samarbeidspartnere har ført til at prosjekter ikke er tilstrekkelig ivaretatt.

Videre mener halvparten av utvalget at representanter fra rådene for funksjonshemmede bør få tilbud om dagskurs/-seminar. 12 % mener de bør få videreutdanningskurs og like mange mener de bør ha samme kompetanse som administrasjonen.

På spørsmål om i hvilken grad det er et problem at samarbeidspartnere/andre målgrupper ikke kan nok om universell utforming oppgir bare 4 % at manglende kompetanse hos samarbeidspartnere har ført til at prosjekter i løpet av det siste året ikke er tilstrekkelig ivaretatt. Dette utgjør kun 8 personer, henholdsvis 2 fra pilotkommuner, 3 fra andre kommuner, 3 fra fylkeskommuner og ingen fra Fylkesmannen.

Blant de 54 % som svarte vet ikke/ikke relevant er flertallet fra Fylkesmannen. Men også gruppen "Andre kommuner" og Fylkesmannen utgjør en ikke ubetydelig del. En så stor andel "vet ikke/ikke relevant", kan muligens tyde på at spørsmålet ikke har vært presist nok.

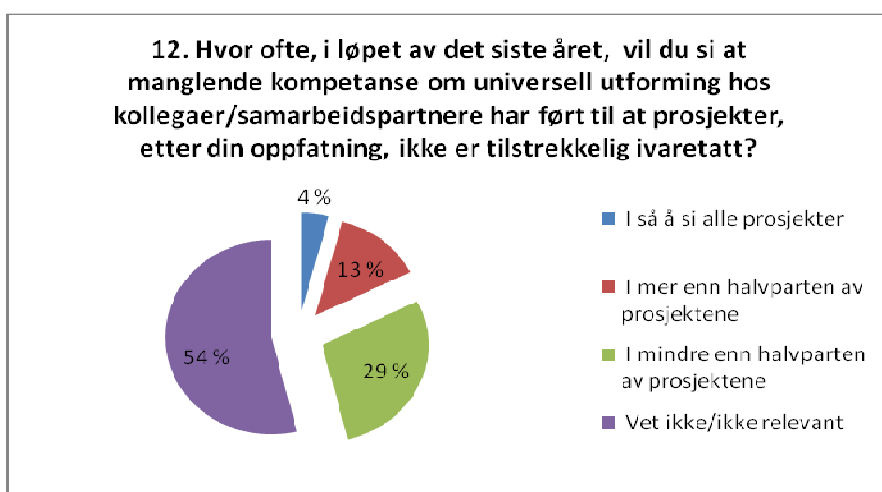

Diagram 16: Viser i hvilken grad man mener manglende kompetanse om universell utforming hos kollegaer/samarbeidspartnere har ført til at prosjekter ikke er tilstrekkelig ivaretatt (N:193).

Samhandling/prosess som metode

66 % av utvalget svarer at de kan tenke seg å delta på kompetansehevende tiltak på samhandling-/prosessnivå.

55 % av utvalget ønsker at denne opplæringen skal foregå i forbindelse med aktuelle prosjekter. Videre kan 23 % tenke seg å delta i et oppstartsmøte hvor alle involverte aktører deltar. Kun 8 % ønsker ekstern opplæring.

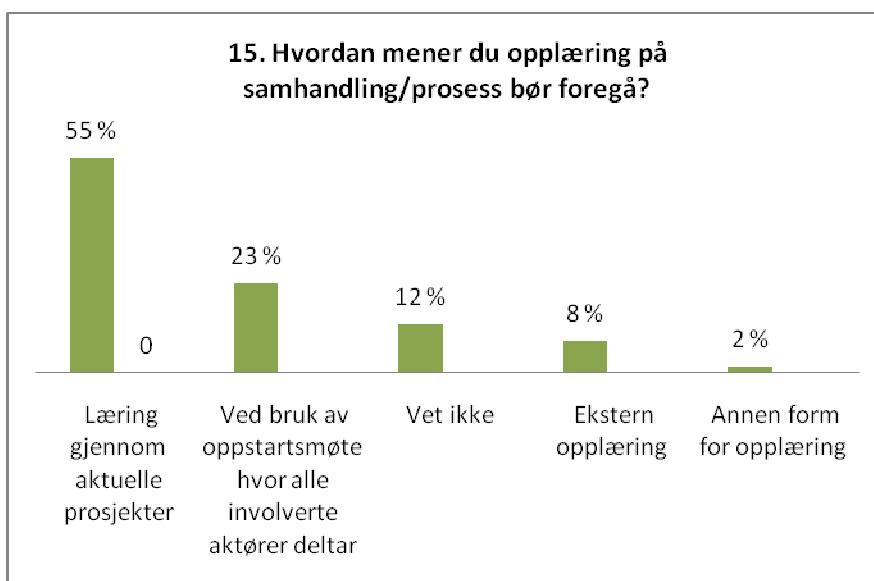

Diagram 17: Ønsket opplæringsform på samhandling/prosess (N:193).

Vi ga også mulighet til å utdype hva slags annen form for opplæring som bør tilbys. Kun tre personer har utdypet dette:

- Konkrete prosjekter med eksempler. Befaringer og dagsseminar.
- Opplæring bør knyttes opp mot konkrete tiltak som skal iverksettes slik at en skoleres samtidig som praktiske gjøremål gjennomføres.
- En kombinert opplæring der en med utgangspunkt i teoriforelesninger /studier, går gjennom case for å finne ut hva som gikk galt og hvorfor.

(Åpent svar på spørsmål 15a)

Hvilken kompetanse bør rådene for funksjonshemmede inneha?

Halvparten av utvalget mener representanter fra rådene for funksjonshemmede bør ha dagskurs/-seminar, 12 % mener de bør få videreutdanning og like mange mener de bør ha samme kompetanse som administrasjonen. 2 % foreslår annen kompetanse.

To² saksbehandlere har utdypet hvilket annet tilbud om kompetanse de mener representanter fra rådet for funksjonshemmede bør få. Den første er en pilotkommune, den andre er en ikke-pilotkommune.

- Det er uvesentlig hvilken form økt kompetanse gies i bare det gis økt forståelse for muligheter, behov og hva som er realistisk å få til innenfor gitte rammer. F. eks naturgitte rammer.
- Som utvalgssekretær i rådet vil jeg mene at et fylkesseminar om regelverk, praktiske løsn. med mer vil være aktuelt.

(Åpent svar på spørsmål 13a)

Blant de syv medlemmene fra rådene for funksjonshemmede mener fire at de bør tilbys dagskurs, to foreslår videreutdanningskurs og en foreslår poenggivende etter-/videreutdanningskurs

	Dagskurs/ seminar	Videre- utdanningskurs	Poenggivende etter- /videreutdanningskurs
Medlem av råd for funksjonshemmede	4	2	1

Tabell 3: Hva slags kompetanse rådene for funksjonshemmede selv mener at de bør ha (N:7).

² I alt 3 personer har vært innom spørsmålet, men en av dem har ikke skrevet noe.

Kapittel 5: Hvem bør prioriteres?

Det ser ut til at de fleste av de spurte er enige om at kommunene er de som først og fremst bør få tilbud om kompetansegivende opplæring eller kurs i universell utforming.

Når det gjelder stillingstype/-nivå mener et lite flertall at alle grupper er like viktige, men nesten like mange mener at saksbehandler er viktigst.

Det er interessant at 17 % mener at det er toppledere som først og fremst bør ha denne kompetansen. Resten oppgir "Vet ikke".

Videre bør fagområdet Plan/regional utvikling og Byggesak prioriteres når det gjelder hvem som bør få tilbud om kompetansegivende opplæring /kurs i universell utforming.

Kommunene bør prioriteres

På spørsmål om hvilke grupper som bør prioriteres, ser det ut til at de fleste mener at kommunene bør prioriteres først når det gjelder tilbud om kompetansegivende opplæring /kurs i universell utforming. Samtidig bemerkes at 56 % av de som har svart på undersøkelsen er fra kommunene, mens 44 % er fra fylkene.

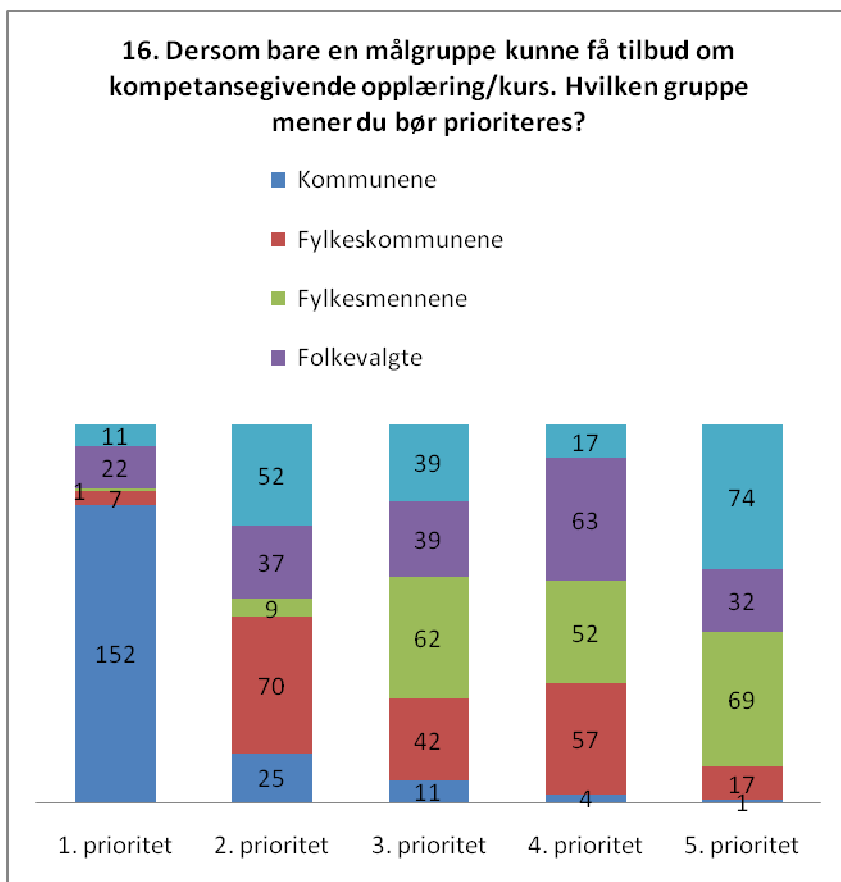

Diagram 18: Prioritering av hvem som bør få opplæring/kurs i universell utforming. Her ser vi blant annet at 152 personer mener at kommunene bør prioriteres først, 70 personer mener at fylkeskommunen bør prioriteres som nummer to og at 62 personer mener at Fylkesmennene bør prioriteres som nummer tre. (193 svar pr. prioritet/kolonne).

Fagområder som bør prioriteres

Når det gjelder spørsmålet om hvilke fagområder som er viktigst at får kompetansetilbud om universell utforming, er det fagområdet Plan/regional utvikling som får flest "stemmer", men Byggesak følger tett etter.

Sammenlignet med svarprosent fra de ulike gruppene, ser vi et visst samsvar mellom antall svar og prioritering av eget fagområde. Blant annet for Plan/Regional utvikling og byggesak. Men vi ser også at Eiendom er høyt prioritert i forhold til svarprosenten fra dette fagområdet (se Diagram 4).

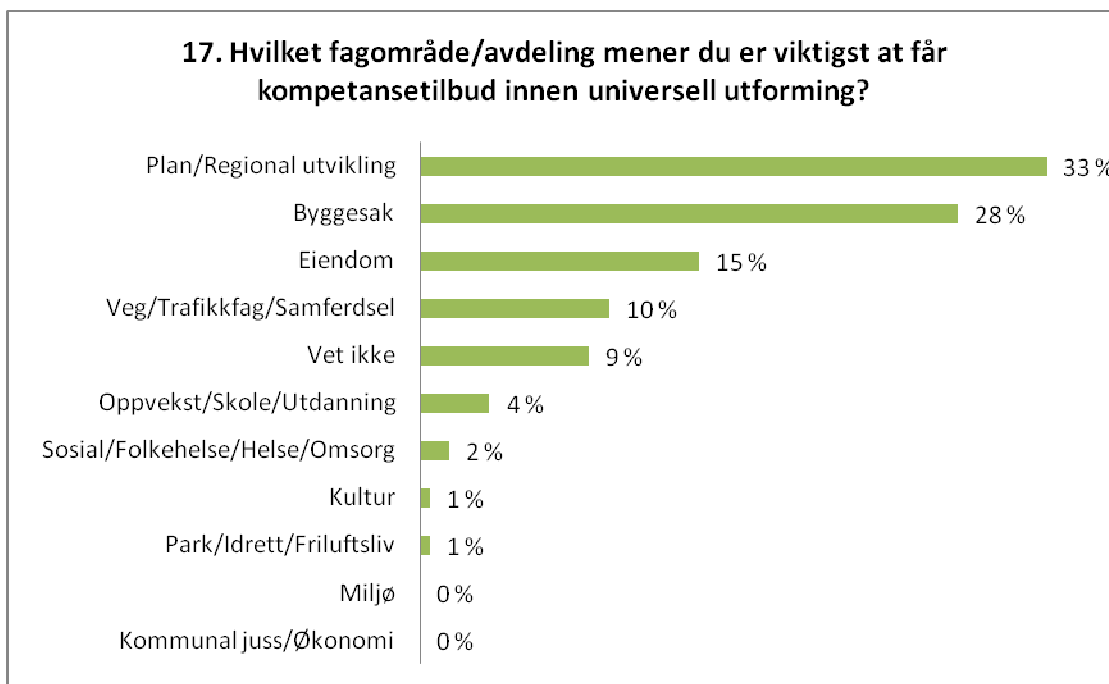

Diagram 19: Hvilke fagområder man mener er viktigst at får opplæring (N:193).

Hvorfor ulike målgrupper bør prioriteres

Mange (45) mener Plan/Regional utvikling er viktigst og begrunner det med at dette er overordnet planlegging som skal sørge for gode helhetlige løsninger.

De (32) som mener at Byggesak er viktigst begrunner det med at godkjenningsansvaret sitter her og at man kan påvirke konkrete saker.

Fra fagområdet Park/Idrett/Friluftsliv, sier en at det finnes lite informasjon på feltet.

For fagområdet Veg/Trafikkfag/Samferdsel er det 13 som mener dette er viktigst. Det begrunnes blant annet med at universelle løsninger er en forutsetning for at alle skal komme seg ut i blant annet parker, til kulturtilbud osv. Noen mener også at det er liten forståelse for universell utforming innen dette fagområdet.

For fagområdet Kultur er det en som har begrunnet at dette må prioriteres fordi kultur angår alle områder.

Fagområdet Sosial/Folkehelse/Helse/Omsorg er besvart av en person som sier at vedkommende har lite kunnskap, men sitter i utvalg.

For fagområdet Oppvekst/Skole/Utdanning er det to som har gitt begrunnelse for at dette må prioriteres. Disse er blant annet opptatt av at framtidens beslutningstakere må bevisstgjøres.

Samtidig med å begrunne hvorfor et bestemt fagområde er viktig, presiserer veldig mange at de mener at alle er like viktige og at de egentlig ikke ønsker å prioritere. Det kommer også fram i svaralternativet "Vet ikke", hvor mange her benytter anledningen til å si at alle er like viktige.

EKSEMPLER PÅ SVAR:

Plan/Regional utvikling: - Det er i planleggingen at viktige føringer blir lagt

Byggesak: - De som skal vedta og godkjenne nybygg. Kan stille krav til bygget før det ferdigstilles.)

Park idrett og friluftsliv: - Det finnes lite informasjon om UU tilrettelegging i turstier, uteidrettsanlegg, tribuner etc.

Veg/Trafikk/Samferdsel: - S sammensatt sektor. Forvaltningsansvar på kommune, fylke, stat. Store krav til samhandling for å få tilgjengelighet på hele reisekjeden.

Kultur: - Kultur angår alle områder.

Eiendom: - For dårlig kompetanse hos eier, er årsak til at mange offentlige bygninger ofte mangler gode løsninger med hensyn til universell utforming.

Sosial/Folkehelse/Helse/Omsorg: (ikke relevant svar)

Oppvekst/Skole/Utdanning: - Bevisstgjøre framtidens fagpersoner og beslutningstakere om nødvendigheten av universell utforming.

Kommunal juss/økonomi og Miljø: (ingen svar).

Vet ikke: - Universell planlegging må skje gjennom tverrfaglig samarbeid og da er alle fagområder viktig.

(Åpent svar på spørsmål 18)

Hvilke stillingstyper bør prioriteres?

Når det gjelder spørsmål om hvilke stillinger som bør ha kompetanse om universell utforming, så mener et lite flertall (39 %) at alle stillinger er like viktige, mens nesten like mange (35 %) mener at saksbehandler er viktigst. 17 % mener at det er toppledere som først og fremst bør ha denne kompetansen.

Noen mener også at mellomledere bør prioriteres først. I en totalvurdering er det større enighet om at disse bør prioriteres som nummer to. Det mener nesten halvparten (43 %). Men topplederne prioriteres også høyt som nummer to (35 %).

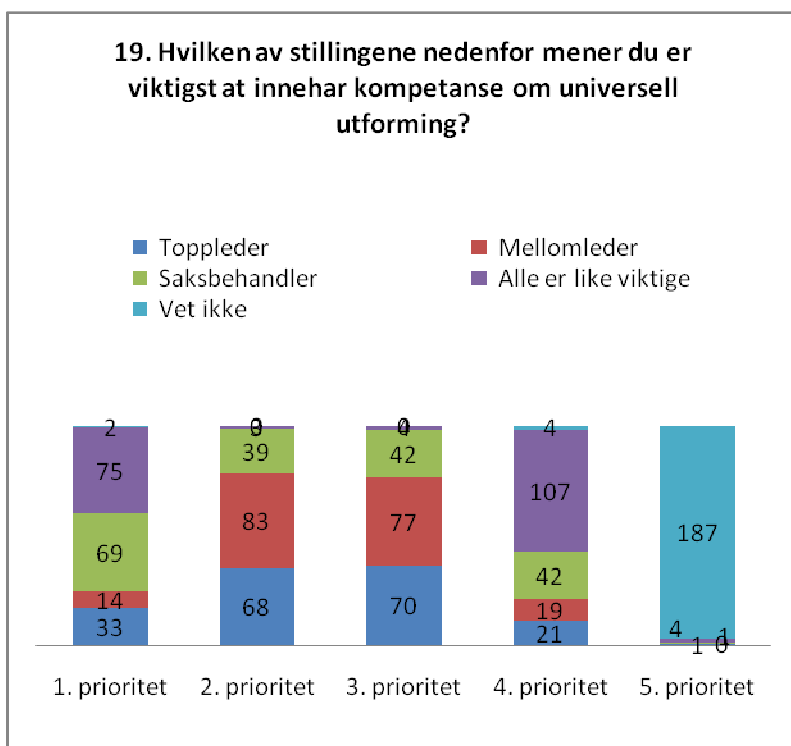

Diagram 20: Prioritering i rekkefølge av ulike stillinger i forhold til hvem man mener er viktigst at innehar kompetanse om universell utforming. (193 svar pr. prioritering/kolonne).

Kapittel 6: Hvordan bør kompetansehevingen gjennomføres?

Kompetansehevingen bør foregå på arbeidsplassen eller regionalt.

På problemstilling knyttet til hvordan kompetansehevingen best kan gjennomføres, er det muligheten for å gjennomføre kompetanseheving på arbeidsplassen som får størst oppslutning. Men det behøver nødvendigvis ikke skje i egen avdeling. Forslag om regional gjennomføring får også stor tilslutning.

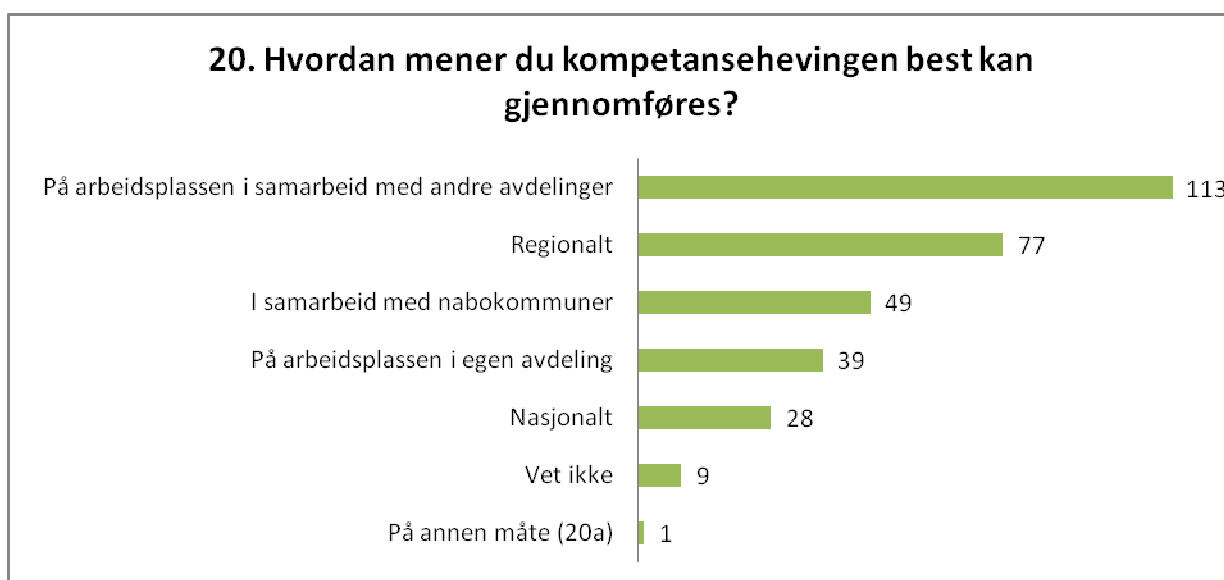

Diagram 21: Hvordan kompetansehevingen best kan foregå. Flere svaralternativer kunne velges. Det ga 316 svar fordelt på 193 personer.

Et av svaralternativene på spørsmål om hvordan kompetansehevingen best kan gjennomføres var "På annen måte". De som valgte dette alternativet fikk mulighet til å utdype hva de mente. Kun en person har benyttet denne muligheten, og vedkommende sier dette om hvordan kompetansehevingen best kan gjennomføres:

- Samhandling prosess mellom funksjonshemmede med kunnskap innen bygging og oss som jobber med byggeprosjekter, særlig i forbindelse med ombygginger, som det er flest av, og der det ofte må bli kompromissløsninger.

(Åpent svar på spørsmål 20a)

Kapittel 7: Avgjørende kriterier for kommunen/fylket

Øremerkede midler fra staten og politiske prioriteringer i egen kommune ser ut til å være det man mener skal til for at kommunen/fylket kan ta ansvar for opplæring av egne ansatte. Tilsvarende oppgis økonomi å være den største hindringen for å lykkes med universell utforming.

Nesten alle ønsker et ferdig kursopplegg/"en kurspakke" som kan gjennomføres i regi av kommunen – fylkeskommunen.

En av problemstillingene var å finne ut hvilke kriterier som er avgjørende for at kommunen/fylket kan ta ansvar for en planmessig opplæring av egne ansatte.

Undersøkelsen viser at øremerkede midler fra staten og politiske prioriteringer i egen kommune er det som skal til for at kommunen/fylket skal ta ansvar for opplæring av egne ansatte. Disse valgene har fått henholdsvis 119 og 89 svar (Flere svaralternativer kunne velges).

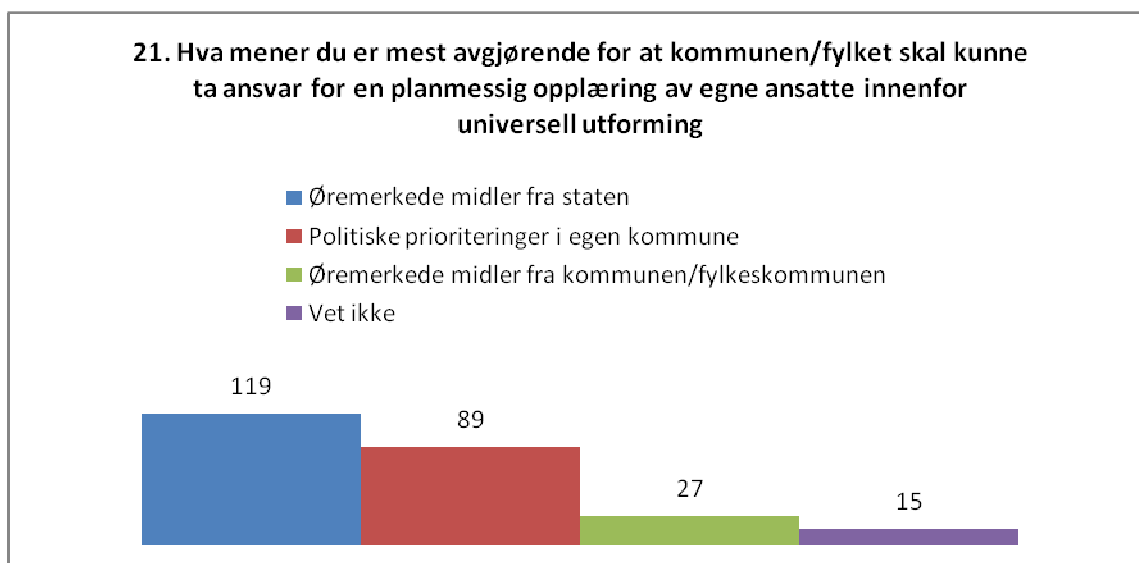

Diagram 22: Hva som er avgjørende for at opplæringen skal kunne gjennomføres. Flere svaralternativer kunne velges. Det ga 250 svar fordelt på 193 personer.

Andre forhold

En problemstilling var om det er andre forhold som hindrer eller hemmer universell utforming.

Økonomi synes å være den største hindringen for å lykkes. Hele 123 har krysset av for dette valget. Men mange (97) har også svart at politiske prioriteringer, mens 93 mener at holdninger er viktige hindringer. Problemstillinger som motivasjon hos ansatte og samarbeidsmessige forhold, har en viss betydning (32 og 31). Mens mangel på et synlig råd for funksjonshemmede, synes det å være få (12) som mener er en stor hindring for å lykkes med universell utforming.

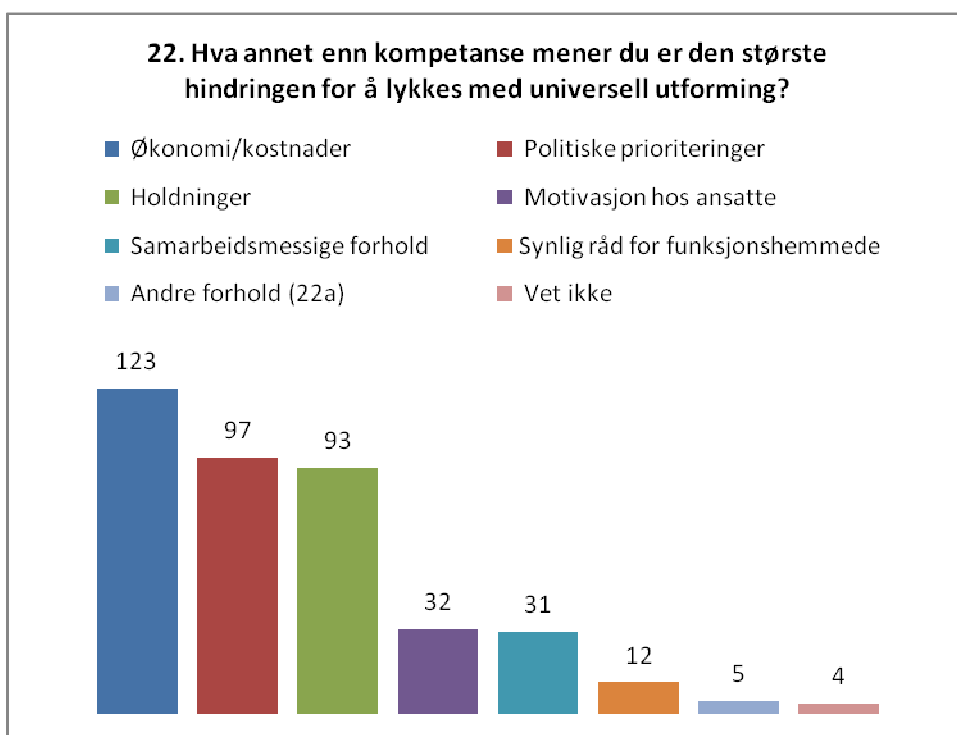

Diagram 23: Viser hva man mener er den største hindringen for å lykkes med universell utforming. Flere svaralternativer kunne velges. Det ga 397 svar fordelt på 193 personer.

Noen få mener det er andre forhold som gjør at man ikke lykkes med universell utforming. Fire personer har utdypet dette:

- Plan- og bygningsloven og RPR for UU gir ikke kommunene stort spillerom i konkrete plan- og byggesaker. Det er mange fine ord, vår erfaring er at det som vi ikke kan KREVE oftest ikke blir gjort.

- Bevisstgjøring av betydningen for universell utforming må inn som en naturlig av planlegging og hverdagstenkning.

- Kapasitetsproblem, ved at det ikke er tilstrekkelig med personale til de lovpålagte oppgavene som påhviler kommunen. # - Synliggjøre de nye krav i byggemarkedet. # - Gi saksbehandlere i plan-/ byggesaksarbeidet god kompetanse til å utføre sitt arbeide

- Manglende kunnskap

(Åpent svar på spørsmål 22a)

Ferdig kursopplegg ønskes!

På spørsmål om det vil være nyttig med et ferdig kursopplegg/"en kurspakke" som kan gjennomføres i regi av kommunen – fylkeskommunen, har 77 % svart ja, 19 % vet ikke og 4 % har svart nei.

Det var også mulig å utdype hvilke kvaliteter en slik kurspakke bør inneha. Dette er det ingen som har svart på.

Derimot, når det gjelder gjennomføringen av en slik kurspakke, mener et stort flertall (76 %) at agenter i form av personer som har fått opplæring i forkant og som blir videreformidlere vil være en god løsning. Noen få (7 %) mener selvstudium kan være en måte å gjøre det på. Videre har 17 % svart "Annet", uten at dette er utdypet.

Vedlegg:

Spørreundersøkelsen

Spørreskjemaet består av 24 hovedspørsmål samt tilleggsspørsmål markert med bokstaver for gitte svaralternativer.

Statlig samarbeid om utvikling av kompetanseprogram for universell utforming - elektronisk spørreskjemaundersøkelse til utvalgte kommuner og fylker

1) Bakgrunnsinformasjon, kjønn

Mann

Kvinne

2) Bakgrunnsinformasjon, alder

Under 30 år

31-45 år

46 år eller mer

3) Hva er din høyeste skolegang/utdanning?

Grunnskole eller tilsvarende

Videregående skole eller tilsvarende

Høyskole/Universitet eller tilsvarende

4) Hvilken av disse gruppene representerer du?

Pilotkommune for universell utforming (Time/Klepp, Sortland, Trondheim, Vestre-Toten/Gjøvik)

Annen kommune (Sarpsborg, Vefsn, Bærum, Molde)

Fylkeskommune

Fylkesmannen

5) Hva er din hovedfunksjon?

Medlem av råd for funksjonshemmede

Saksbehandler eller tilsvarende (5a)

Mellomleder eller tilsvarende(5a)

Kommunalsjef (5a)

Fylkesrådmann/fylkesmann

Rådmann/fylkesrådmann

Ordfører/fylkesordfører

Annet

5a) Hvilket/hvilke fagområde(r) har du ansvar for?

Flere valg mulig

Plan/Regional utvikling

Byggesak

Park/Idrett/Friluftsliv

Veg/Trafikkfag/Samferdsel

Kultur

Eiendom

Sosial/Folkehelse/Helse/Omsorg

Oppvekst/Skole/Utdanning

Kommunal juss/Økonomi

Miljø

Annet

6) Hvor ofte, i løpet av de siste 6 månedene, har du deltatt i møter, kurs eller seminarer hvor universell utforming har vært på dagsorden?

Ukentlig eller oftere

Månedlig

Sjeldnere enn månedlig

Aldri

Vet ikke

7) Har du noen form for kurs eller utdanning innen universell utforming?

Flere valg mulig

Dagskurs/seminar om universell utforming

Videreutdanningskurs innen universell utforming (7a)

Poenggivende etter/videreutdanningskurs i universell utforming (7b)

Annen kompetanse

Ingen kompetanse

7a) Hvor mange dager utgjør din videreutdanning i universell utforming?

Åpent svar

7b) Hvor mange poeng utgjør din videreutdanning i universell utforming?

Åpent svar

8) Har du i løpet av de 6 siste månedene opplevd at du har hatt behov for, eller ønske om, mer kompetanse om universell utforming?

Ja

Nei

Vet ikke

9) Tror du at du i forbindelse med ny plan- og bygningslov og i forbindelse med loven om antidiskriminering og annet lovverk der universell utforming er implementert vil få behov for mer kompetanse?

Ja

Nei

Vet ikke

10) Dersom du skulle bedre din kompetanse innen universell utforming. Hva slags kompetanse har du størst behov for?

Flere valg mulig

Kompetanse om lovverk/regelverk

Gode eksempler/løsninger

Tverrfaglig samarbeid/organisering av prosjekter

Kunnskap om saksbehandling

Noen å rådføre deg med når du står fast med et problem ("superbruker")

Ekstern rådgivningstjeneste som kan kontaktes

Vet ikke

11) Hvilke av opplæringsformene nedenfor ville du foretrekke dersom du ser bort fra faktorer som økonomi og tid?

Dagskurs/seminar

Videreutdanningskurs

Poenggivende etter-/videreutdanningskurs

Noen å spørre når jeg trenger det/har et problem

Annen form for opplæring (11a)

Vet ikke

11a) Hva slags annen form for opplæring kan du tenke deg?

Åpent svar

12) Hvor ofte, i løpet av det siste året, vil du si at manglende kompetanse om universell utforming hos kollegaer/samarbeidspartnere har ført til at prosjekter, etter din oppfatning, ikke er tilstrekkelig ivaretatt?

I så å si alle prosjekter

I mer enn halvparten av prosjektene

I mindre enn halvparten av prosjektene

Vet ikke/ikke relevant

13) Hva slags kompetanse mener du at representanter for rådene for funksjonshemmede bør få tilbud om?

Dagskurs/seminar

Videreutdanningskurs

Poenggivende etter-/videreutdanningskurs

Ikke behov for kompetanse ut over det som ligger til grunn for å være valgt inn i rådet for funksjonshemmede

Samme kompetanse som administrasjonen

Annet tilbud om kompetanse (13a)

Vet ikke

13a) Hvilket annet tilbud omkompetanse mener du representanter fra rådet for funksjonshemmede bør få?

Åpent svar

14) Kunne du tenke deg å delta på kompetansehevende kurs om samhandling/prosess?

Ja

Nei

Vet ikke/Ikke relevant

15) Hvordan mener du opplæring på samhandling/prosess bør foregå?

Læring gjennom aktuelle prosjekter

Ved bruk av oppstartsmøte hvor alle involverte aktører deltar

Ekstern opplæring

Annen form for opplæring (15a)

Vet ikke

15a) Hva slags annen form for opplæring bør tilbys?

16) Dersom bare en målgruppe kunne få tilbud om kompetansegivende opplæring/kurs. Hvilken gruppe mener du bør prioriteres?

Angi prioritert rekkefølge ved å dra pilene opp/ned!

Svaralternativene var disse:

Kommunene

Fylkeskommunene

Fylkesmannen

Folkevalgte

Representanter for rådet for funksjonshemmede

17) Hvilket fagområde/avdeling mener du er viktigst at får kompetansetilbud innen universell utforming?

Plan/Regional utvikling

Byggesak

Park/Idrett/Friluftsliv

Veg/Trafikkfag/Samferdsel

Kultur

Eiendom

Sosial/Folkehelse/Helse/Omsorg

Oppvekst/Skole/Utdanning
Kommunal juss/Økonomi
Miljø
Vet ikke

18) Hvorfor mener du denne gruppen bør prioriteres?

Åpent svar

19) Hvilken av stillingene nedenfor mener du er viktigst at innehar kompetanse om universell utforming?

Angi prioritert rekkefølge ved å dra pilene opp/ned!

Svaralternativene var disse:

Toppleder
Mellomleder
Saksbehandler eller tilsvarende
Alle er like viktige
Vet ikke

20) Hvordan mener du kompetansehevingen best kan gjennomføres?

Flere valg mulig

På arbeidsplassen i egen avdeling
På arbeidsplassen i samarbeid med andre avdelinger
I samarbeid med nabokommuner
Regionalt
Nasjonalt
På annen måte (20a)
Vet ikke

20a) På hvilken annen måte mener du kompetanseheving på samhandling/prosess best kan foregå?

Åpent svar

21) Hva mener du er mest avgjørende for at kommunen/fylket skal kunne ta ansvar for en planmessig opplæring av egne ansatte innenfor universell utforming?

Flere valg mulig

Øremerkede midler fra staten
Øremerkede midler fra kommunen/fylkeskommunen
Politiske prioriteringer i egen kommune
Vet ikke

22) Hva annet enn kompetanse mener du er den største hindringen for å lykkes med universell utforming?

Flere svar mulig

Politiske prioriteringer

Økonomi/kostnader

Samarbeidsmessige forhold

Et synlig råd for funksjonshemmede

Holdninger

Motivasjon hos ansatte

Andre forhold (22a)

Vet ikke

22a) Hvilke andre forhold enn kompetanse mener du er den største hindringen for å lykkes med universell utforming?

Åpent svar

23) Vil det være nyttig med et ferdig kursopplegg/"en kurspakke" som kan gjennomføres i regi av kommunen - fylkeskommunen?

Ja (23a)

Nei

Vet ikke

23a)Hvilke kvaliteter bør en slik kurspakke inneha?

Åpent svar

24) Tror du en slik kurspakke kan gjennomføres ved hjelp av Agenter - personer som har fått opplæring i forkant og som blir videreformidlere

Som selvstudium

Annet